

JOURNAL of SOCIAL and HUMANITIES SCIENCES RESEARCH (JSHSR)

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Received/Makale Gelis 05.03.2021
Published /Yayınlanma 19.05.2021
Article Type/Makale Türü Research Article

Citation/Alıntı: Başbayrak, M. & Örgü Yaşar, F. (2021). 6. ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarının Çoklu Zekâ Kuramı çerçevesinde değerlendirilmesi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 8(69), 1066-1077.
<http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.2417>

Türkçe Öğretmeni Mert BAŞBAYRAK

<https://orcid.org/0000-0003-2051-0633>

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enst. Türkçe Eğitimi Bilim Dalı, Çanakkale/ TÜRKİYE

Doç. Dr. Funda ÖRGE YAŞAR

<https://orcid.org/0000-0002-8207-9685>

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Çanakkale/ TÜRKİYE

6. VE 7. SINIF TÜRKÇE DERS KİTAPLARININ ÇOKLU ZEKÂ KURAMI ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ*

EVALUATION OF 6th and 7th GRADE TURKISH COURSE BOOKS WITHIN THE FRAMEWORK OF MULTIPLE INTELLIGENCE THEORY

ÖZET

Bu çalışmanın amacı; 6. ve 7. sınıflara yönelik hazırlanan Türkçe ders kitaplarındaki metin ve etkinlikleri Çoklu Zekâ Kuramı'ndaki zekâ alanlarına göre karşılaştırarak incelemek, zekâ alanlarının 6. ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyinin yayınevlerine göre ve sınıflara göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir. Çalışmanın evrenini Millî Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi'nin 2019 tarih ve 2736 ile 2740 sayılarında 2019-2020 eğitim öğretim yılından itibaren okutulmasına karar verilen 6. ve 7. sınıf Türkçe ders kitapları; örneklemini ise bu sınıf düzeylerine yönelik hazırlanan birer adedi Millî Eğitim Bakanlığı tarafından, birer adedi ise özel sektör tarafından yayımlanan toplam dört adet Türkçe ders kitabı oluşturmaktadır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılmış, elde edilen veriler her bir zekâ alanına ilişkin ayrı tablolar halinde gösterilerek yorumlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre 6. ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında en çok yer verilen zekâ alanının önemli bir farkla dil zekâsı olduğu; en çok ihmal edilen zekâ alanının ise bedensel zekâ olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında mantık-matematik zekâsı, görsel-uzamsal zekâ, bedensel zekâ ve özedönük zekâ alanlarına hitap eden metin ve etkinliklerin 7. sınıf Türkçe ders kitaplarına göre daha çok yer aldığı; yayınevlerine göre ise zekâ alanlarına yer verilme düzeyinin sadece sosyal zekâda anlamlı bir farklılığa sahip olduğu ve bu farklılığın Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan Türkçe ders kitapları lehine olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çoklu Zekâ Kuramı, Türkçe ders kitabı, metin, etkinlik.

ABSTRACT

The aim of this study is to examine texts and activities in Turkish textbooks prepared for 6th and 7th grades by comparing them according to the areas of intelligence in the Theory of Multiple Intelligence, determine whether the level of inclusion of intelligence fields in the 6th and 7th grade Turkish textbooks differs according to publishers and classes. The universe of the study consists of 6th and 7th grade Turkish textbooks that are decided to be taught as of the 2019-2020 academic year in 2736 and 2740 issues of the Journal of Announcements of the Ministry of National Education dated 2019; and the sample of the study consists of four Turkish textbooks prepared for these class levels, one of which is published by the Ministry of National Education and one by the private sector. Document analysis method which is one of the qualitative research methods was used in the study and the data obtained were interpreted for each intelligence field in separate tables. According to the results of the study, it was found that the most common area of intelligence in the 6th and 7th grade Turkish textbooks is language intelligence with a significant difference and the most neglected area of intelligence is physical intelligence. In addition to this, it was determined that texts and activities that address the fields of logical-mathematical intelligence, visual-spatial intelligence, kinesthetic intelligence, and intrapersonal intelligence in the 6th grade Turkish textbooks are more common than the 7th grade Turkish textbooks; that the level of inclusion of intelligence fields only has a significant difference in social intelligence according to publishers and that this difference is in favor of Turkish textbooks published by the Ministry of National Education.

Keywords: Theory of Multiple Intelligence, Turkish textbook, text, activity.

* Bu makale; "2019-2020 Öğretim Yılında Okutulan 6 ve 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metin ve Etkinliklerin Çoklu Zekâ Kuramı ve Öğretmen Görüşleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

1. GİRİŞ

Zekâ kavramı, ortaya çıktığı günden bu yana insanların ilgisini çekmiş, çeşitli çalışmalara konu olmuş ve farklı bakış açılarıyla ele alınmıştır. Geleneksel zekâ anlayışının zekâyı; sabit, değiştirilemez, niceliksel olarak ölçülebilir, tekil, gerçek hayattan soyutlanabilir ve öğrencileri seviyelerine göre sınıflandırmak için kullanılabilir bir kavram olarak algıladığını söylemek mümkündür (Saban, 2010). Bu bağlamda zekâ, tek yönlü olarak ele alınarak çeşitli testlerle ölçülmeye çalışılmış, sadece belli ölçütlere sahip olan insanlar zeki olarak kabul edilmiştir. Çağdaş zekâ anlayışına göre ise zekâ, çok boyutlu bir yapıya sahiptir ve sayısal olarak hesaplanamaz. Bu bilgiler ışığında zekâ; “tek yönlü olarak ölçülemeyecek kadar karmaşık olan belirli bir alandaki algılama, yaratıcılık, düşünme, öğrenme gibi zihinsel kapasitelerin bütünü” (Başbayrak, 2021, s. 15) olarak tanımlanabilir. Zekânın çok boyutlu bir yapıya sahip olduğunu savunan en önemli kuram, Çoklu Zekâ Kuramı olmuştur.

Zekâ kavramına yeni bir bakış açısı getiren Çoklu Zekâ Kuramı, Harvard Üniversitesi öğretim üyelerinden Howard Gardner tarafından geliştirilmiştir. Gardner, 1983 yılında yayımlanmış olduğu *Zihin Çerçevesi* (Frames of Mind) adlı kitabında yedi farklı zekâ alanından bahsetmiştir. Bu zekâ alanları; dil zekâsı, mantık-matematik zekâsı, görsel-uzamsal zekâ, müzikal zekâ, bedensel zekâ ve kişisel zekâlar (sosyal zekâ ve özedönük zekâ olarak ikiye ayrılmıştır) olarak ifade edilmiştir (Gardner, 1983). Gardner, Çoklu Zekâ Kuramı'nın temellerini attığı *Zihin Çerçevesi* adlı eserinden sonra *Zekâ Yeniden Yapılandırıldı* (Intelligence Reframed) adlı kitabında zekâ alanlarına doğacı zekâyı da ekleyerek zekâ alanlarını sekize çıkarmıştır (Gardner, 1999).

Çoklu Zekâ Kuramı;

“Zekânın sözel ve matematiksel yeteneklerin ötesinde bir anlam ifade ettiğini savunmaktadır. Buna göre yaşamın çeşitli alanlarında varlık gösteren değişik yetenekler üzerinden ifade bulabilen zekâ, çoklu bir yapı sergilemekte ve geleneksel zekâ anlayışı temelinde geliştirilen zekâ testleriyle ölçülemeyecek bir nitelik arz etmektedir.” (Gürel ve Tat, 2010, s. 336).

Çalışmanın bundan sonraki bölümünde bu zekâ alanları hakkında kısaca bilgi verilmiştir.

1. *Dil Zekâsı*: Sözcükleri yazılı veya sözlü olarak etkili bir şekilde kullanma kapasitesidir. Dili kullanarak başkalarını ikna etme, dil üzerinden bilgi aktarma, bilgiyi hatırlamak için dili kullanma gibi kapasiteleri içerir (Armstrong, 2009). Bu zekâ alanına sahip insanlar güçlü bir hafızaya sahiptir ve farklı dilleri öğrenme konusunda başarılıdır.

2. *Mantık-Matematik Zekâsı*: Bireyin, sayıları etkili bir şekilde kullanabilme, sebep-sonuç ilişkileri bağlamında olayların oluşumu hakkında mantık yürütebilme ve örüntüler kurabilme kapasitesidir (Lazear, 2000; Saban, 2010). Soyut düşünebilmeleri ve zihinsel işlemleri kolayca yapabilmeleri bu zekâ alanına sahip bireylerin temel özellikleridir.

3. *Görsel-Uzamsal Zekâ*: “Resimler ve imgeler zekâsı ya da görsel dünyayı doğru olarak algılama ve kişinin kendi görsel yaşantılarını yeniden yaratma kapasitesidir” (Bümen, 2005, s. 12). Bulmaca çözmeye, 1.000-2.000 parçalı yapbozları kısa sürede tamamlamadaki başarı bu zekâ alanına işaret eder.

4. *Müzikal Zekâ*: Ses, ritim, tempo, nüans, armoni gibi müziğin çeşitli öğelerini ayırt edebilme, bunları bellekte tutma, şarkı söyleme, beste yapma ve müzikal düşünmede üstün başarılar gösterme kapasitesidir (Çuhadar, 2017).

5. *Bedensel Zekâ*: Bir problemi çözmek veya ürün ortaya koymak için vücudun bütünsel ya da vücut kaslarının özel bir alandaki etkin kullanım kapasitesidir. Zihin-kas koordinasyonundaki üstün başarı bu zekâ alanına işaret eder (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006).

6. *Sosyal Zekâ*: Diğer insanlarla iş birliği yapma, insanlarla ilgilenme, birlikte çalışmaktan ve bir şeyler anlatmaktan hoşlanma, empatik olabilme kapasitesidir. Bu zekâ alanına sahip insanların arkadaşlık becerileri yüksektir (Selçuk, Kayılı ve Okut, 2002).

7. *Özedönük Zekâ*: İnsanın kendisiyle ilgili bir anlayışa sahip olması ve insanın kim olduğunu bilmesiyle ilgili bir kapasitedir. Ne yapabileceğini bilerek kişinin kendi kapasitesi hakkında farkında olmasıdır (Gardner'e göre Checkley, 1997).

8. *Doğacı Zekâ*: Doğal kaynaklara ve çevreye yoğun ilgi duyma, flora ve faunayı tanıyarak bunların ayrımını doğal dünyada yapabilme ve bu yetenekler konusunda üretken olabilme kapasitesidir (Gardner, 1999). Bu zekâ alanına sahip bireyler bitki yetiştirmeyi ve hayvan beslemeyi sever.

Bilindiği üzere ülkemizde, 2004 yılından bu yana eğitimin daha nitelikli hâle getirilebilmesi için öğretim programlarının hazırlanmasında yapılandırmacı yaklaşım esas alınmaktadır. “Yapılandırıcı yaklaşım, insan beyninin daha etkin ve verimli çalışması üzerine kuruludur” (Kırkkılıç ve Maden, 2009, s. 1425). Yapılandırmacı yaklaşıma göre öğrenme, bireyin sahip olduğu alt yapının üzerine yeni karşılaştığı uyarıcıları algılayarak zihninde yapılandırmasıyla gerçekleşir (Eskici, 2017). “Öğrenme sürecinde yeni bilgiler, ön bilgilerin ışığında alınır, incelenir, anlamlandırılır, ön bilgilerle bütünleştirilir ve zihinde yapılandırılır” (Güneş, 2010, s. 6). Yani, öğrenme sürecinde zihnin durmadan aktif olması durumu söz konusudur. Bu süreçte öğretmenlere düşen en önemli görev, öğrencilerine rehberlik ederek öğrenmeleri için en uygun fırsatları oluşturmaktır (Mertoğlu, Gürdal ve Macaroğlu Akgül, 2019).

İlkokula yönelik hazırlanan 2005 Türkçe Dersi Öğretim Programı ve ortaokula yönelik hazırlanan 2006 Türkçe Dersi Öğretim Programı yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanan ilk programlarımızdır. Adı geçen programların hazırlanmasında “yapılandırıcı yaklaşım merkeze alınmakla birlikte, çoklu zekâ, beyin temelli öğrenme, öğrenci merkezli eğitim, bireysel farklılıklara duyarlı eğitim, sarmal, tematik ve beceri yaklaşımı gibi çeşitli eğitim yaklaşımlarından da yararlanılmıştır” (MEB, 2009, s. 10). Bu yaklaşım ve kuramların hepsi yapılandırmacı yaklaşımı desteklemekle birlikte aralarından eğitim sistemini; öğrencilerin yalnızca iki tip zekâ alanına sahip olduğu, zekâ alanı baskın olan kişilerin zeki sayıldığı yanılığından çıkararak farklı zekâ alanlarının da var olduğunu ve bunların önemsenmesi gerektiğini gündeme getirmesi bakımından Çoklu Zekâ Kuramı öne çıkmaktadır.

“Çoklu zekâ kuramında en önemli adım, uygulayıcıların öğrenme-öğretme sürecini öğrencilerin tüm zekâ alanlarına hitap edecek şekilde tasarlanan öğrenme yaşantıları ile zenginleştirmeleridir” (Kırbaşoğlu Kılıç, Baki ve Bayram, 2014, s. 77). Etkili bir öğrenme yaşantısının oluşturulmasında ise derste kullanılan araç ve gereçlerin önemli bir payı vardır. Akıllı tahta, bilgisayar, projeksiyon vb. teknolojik araçlar öğretme-öğrenme sürecinde verimli bir şekilde kullanılsa da ders kitapları, derste en çok kullanılan araç-gereç olma konusunda varlığını korumaya devam etmektedir. Bu bağlamda Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin, hazırlık çalışmalarının, metinle ilgili etkinliklerin ve tema sonu değerlendirme çalışmalarının Türkçe Dersi Öğretim Programının temel felsefesi doğrultusunda Çoklu Zekâ Kuramı’na uygun olarak hazırlanmış olması beklenmektedir.

Bu araştırmanın amacı; 6. ve 7. sınıflara yönelik hazırlanan Türkçe ders kitaplarını; kitaplardaki metin ve etkinliklerin Çoklu Zekâ Kuramı’ndaki zekâ alanlarının yer alma düzeylerini karşılaştırarak incelemek, zekâ alanlarının 6. ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyinin yayınevlerine göre ve sınıflara göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. “Nitel araştırmacılar, belli bir konu ile ilgili araştırma yaparken o konunun ‘ne kadar’ ya da ‘ne kadar iyi’ olduğunu öğrenmekten çok daha geniş bir bakış açısı elde etmek isterler” (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2020, s. 252). Nitel araştırma; “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir” (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s. 41). Veri toplama yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi, “araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar” (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s. 189). Bu bağlamda 6. ve 7. Türkçe ders kitaplarının Çoklu Zekâ Kuramı’nın ilkelerine ve bakış açısına göre incelendiği bu araştırmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmış, araştırma kapsamında incelenen ders kitaplarında yer alan metin ve etkinliklerin değerlendirilmesinde içerik çözümlemesi tekniği kullanılmıştır. “İçerik çözümlemesi, belli bir metnin, kitabın, belgenin, belli özelliklerini sayısallaştırarak belirleme amacı ile yapılan bir taramadır” (Karasar, 2014, s. 184). Bu çalışmada kullanılan “etkinlik” ifadesi, incelenen ders kitaplarındaki hazırlık çalışmaları, metinle ilgili etkinlikler ve tema değerlendirme sorularını kapsamaktadır.

2.2. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini, Millî Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi’nin 2019 tarih ve 2736 sayısı ile 2019 tarih ve 2740 sayısında 2019-2020 eğitim öğretim yılından itibaren okutulmasına karar verilen 6. ve 7. sınıf Türkçe ders kitapları; örneklemine ise bu sınıf düzeylerine yönelik hazırlanan birer adeti Millî Eğitim Bakanlığı, birer adeti özel sektör tarafından yayımlanan Türkçe ders kitapları oluşturmaktadır.

Çalışma kapsamında incelenen Türkçe ders kitaplarına yönelik bilgiler Tablo 1 ve Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 1. Çalışma Kapsamında İncelenen Türkçe Ders Kitaplarına Yönelik Bilgiler

No	Kitabın Adı	Yazarı/ Yazarları	Yayınevi
1	<i>Ortaokul ve İmam Hatip Türkçe 6. Sınıf Ders Kitabı</i>	Tuncay DEMİREL	Ekoyay Yayıncılık/ Ankara
2	<i>Ortaokul ve İmam Hatip Türkçe 6 Ders Kitabı</i>	Sabri CEYLAN, Kadir DURU, Gülten ERKEK, Murat PASTUTMAZ	MEB Yayınları/ Ankara
3	<i>Ortaokul ve İmam Hatip Türkçe Ders Kitabı 7. Sınıf</i>	Hilal ERKAL ve Mehmet ERKAL	Özgün Yayıncılık/ Ankara
4	<i>Ortaokul ve İmam Hatip Türkçe 7. Sınıf Ders Kitabı</i>	Ahmet AKGÜL, Nurcihan DEMİRER, Ebubekir GÜRÇAN, Duygu KARADAŞ, İlkay KARAHAN, Ali UYSAL	MEB Yayınları/ Ankara

Tablo 2. Çalışma Kapsamında Türkçe Ders Kitaplarında İncelenen Konu Başlıklarına Yönelik Bilgiler

No	Kitap	Hazırlık Çalışmaları Sayısı	Metin Sayısı	Metinle İlgili Etkinlik Sayısı	Tema Değerlendirme Soruları	Toplam
1	Ekoyay Yayıncılık Türkçe 6	156	32	251	169	608
2	MEB Yayınları Türkçe 6	95	32	234	79	440
3	Özgün Yayıncılık Türkçe 7	100	32	268	179	579
4	MEB Yayınları Türkçe 7	98	32	270	73	473

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında incelenen Türkçe ders kitaplarındaki metin ve etkinliklerde, Çoklu Zekâ Kuramı’nın yer alma düzeylerinin belirlenebilmesi için her bir zekâ alanına yönelik ayrı bir ölçüt hazırlanmıştır. Ölçütlerin hazırlanmasında başta Çoklu Zekâ Kuramı’nın temel felsefesi gözetilmekle birlikte Bümen (2002, s. 33-38), Yavuz (2001, s. 231-232) ile Selçuk, Kayılı ve Okut (2002, s. 45-78) tarafından yapılan çalışmalardan da yararlanılmıştır. Oluşturulan ölçüt, Başbayrak’ın (2021, s. 50-59) çalışmasında yer almaktadır.

2.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın verileri, ders kitaplarının Çoklu Zekâ Kuramı’nın temel ilkeleri ve çeşitli araştırmalar çerçevesinde oluşturulan ölçütler doğrultusunda incelenmesi yoluyla toplanmıştır. Ders kitaplarındaki etkinlikler cümle düzeyinde ele alınmış ve hangi zekâ alanını yansıttığı konusunda oluşturulan ölçütlerden hareketle yargıya varılmıştır. Metinlerin incelenmesinde ise ilgili metnin bir bütün olarak incelenmesine ve metinde baskın olan zekâ alanlarına göre bir sonuca varılmıştır. Elde edilen veriler tablolara aktarılmış, verilerin frekans (f) ve yüzde (%) değerleri gösterilerek yorumlanmıştır.

3. BULGULAR

3.1. Altıncı ve Yedinci Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Zekâ Alanlarına Yönelik Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde 6. ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarından elde edilen bulgular dil zekâsı, mantık-matematik zekâsı, görsel-uzamsal zekâ, müzikal zekâ, bedensel zekâ, sosyal zekâ, özedönük zekâ, doğacı zekâ sıralamasına göre tablolar halinde sunulmaktadır.

Tablo 3. Dil Zekâsının Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyi

	Metinler			Etkinlikler			Metin + Etkinlik		
	T	DZ	%	T	DZ	%	T	DZ	%
Ekoyay Yayıncılık Türkçe 6	32	25	78,13	576	405	70,31	608	430	70,72
MEB Yayınları Türkçe 6	32	26	81,25	408	282	69,12	440	308	70,00
Özgün Yayıncılık Türkçe 7	32	29	90,63	547	416	76,05	579	445	76,86
MEB Yayınları Türkçe 7	32	29	90,63	441	348	78,91	473	377	79,70

T: Toplam, DZ: Dil Zekâsı

Tablo 3’e bakıldığında 6. ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında dil zekâsının hangi düzeyde yer aldığına yönelik veriler görülmektedir. Bu bağlamda dil zekâsına yönelik metinlere en çok %90,63 ile Özgün Yayıncılık Türkçe 7 ve %90,63 ile MEB Yayınları Türkçe 7 ders kitaplarında yer verildiği tespit edilmiştir. Ders kitapları etkinlikler bakımından değerlendirildiğinde; dil zekâsına hitap eden etkinliklerin en çok MEB Yayınları Türkçe 7 kitabında (%78,91), en az ise MEB Yayınları Türkçe 6

kitabında (%69,12) görüldüğü belirlenmiştir. Toplam çalışmalar değerlendirildiğinde ise dil zekâsının sırasıyla MEB Yayınları Türkçe 7 [377 çalışma (%79,70)], Özgün Yayıncılık Türkçe 7 [445 çalışma (%76,86)], Ekoyay Yayıncılık Türkçe 6 [430 çalışma (%70,72)], MEB Yayınları Türkçe 6 [308 çalışma (%70,00)] ders kitaplarında yer aldığı görülmektedir. Buradan hareketle dil zekâsına yer verilme oranının üst sınıflara doğru gittikçe arttığı söylenebilir.

Tablo 4. Mantık-Matematik Zekâsının Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyi

	Metinler			Etkinlikler			Metin + Etkinlik		
	T	MZ	%	T	MZ	%	T	MZ	%
Ekoyay Yayıncılık Türkçe 6	32	2	6,25	576	169	29,34	608	171	28,13
MEB Yayınları Türkçe 6	32	3	9,38	408	116	28,43	440	119	27,05
Özgün Yayıncılık Türkçe 7	32	1	3,13	547	125	22,85	579	126	21,76
MEB Yayınları Türkçe 7	32	3	9,38	441	101	22,90	473	104	21,99

T: Toplam, MZ: Mantık-Matematik Zekâsı

Tablo 4'te mantık-matematik zekâsının 6. ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyine yönelik veriler yer almaktadır. Mantık-matematik zekâsına yönelik metinlerin en çok MEB Yayınları Türkçe 6 (%9,38) ve MEB Yayınları Türkçe 7 (%9,38) ders kitaplarında yer aldığı belirlenmiştir. Bununla birlikte ders kitapları etkinlikler açısından değerlendirildiğinde; mantık-matematik zekâsına hitap eden etkinlikler en çok %29,34 ile Ekoyay Yayıncılık Türkçe 6 kitabında, en az ise %22,85 ile Özgün Yayıncılık Türkçe 7 kitabında görülmektedir. Çalışmalar bir bütün olarak değerlendirildiğinde ise mantık-matematik zekâsının sırasıyla Ekoyay Yayıncılık Türkçe 6 [171 çalışma (%28,13)], MEB Yayınları Türkçe 6 [119 çalışma (%27,05)], MEB Yayınları Türkçe 7 [104 çalışma (%21,99)], Özgün Yayıncılık Türkçe 7 [126 çalışma (%21,76)] kitaplarında yer aldığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda mantık-matematik zekâsına yer verilme oranının üst sınıflara doğru gittikçe azaldığı söylenebilir.

Tablo 5. Görsel-Uzamsal Zekânın Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyi

	Metinler			Etkinlikler			Metin + Etkinlik		
	T	GZ	%	T	GZ	%	T	GZ	%
Ekoyay Yayıncılık Türkçe 6	32	6	18,75	576	68	11,81	608	74	12,17
MEB Yayınları Türkçe 6	32	4	12,50	408	39	9,56	440	43	9,77
Özgün Yayıncılık Türkçe 7	32	2	6,25	547	37	6,76	579	39	6,74
MEB Yayınları Türkçe 7	32	5	15,63	441	25	5,67	473	30	6,34

T: Toplam, GZ: Görsel-Uzamsal Zekâ

Tablo 5'e bakıldığında 6. ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında görsel-uzamsal zekânın hangi düzeyde yer aldığına yönelik veriler görülmektedir. Bu bağlamda görsel-uzamsal zekâyâ yönelik metinlere en çok %18,75 ile Ekoyay Yayıncılık Türkçe 6 ders kitabında yer verildiği tespit edilmiştir. Ders kitapları etkinlikler bakımından değerlendirildiğinde; görsel-uzamsal zekâyâ hitap eden etkinliklerin en çok Ekoyay Yayıncılık Türkçe 6 kitabında (%11,81), en az ise MEB Yayınları Türkçe 7 kitabında (%5,67) görüldüğü belirlenmiştir. Toplam çalışmalar değerlendirildiğinde ise görsel-uzamsal zekânın sırasıyla Ekoyay Yayıncılık Türkçe 6 [74 çalışma (%12,17)], MEB Yayınları Türkçe 6 [43 çalışma (%9,77)], Özgün Yayıncılık Türkçe 7 [39 çalışma (%6,74)], MEB Yayınları Türkçe 7 [30 çalışma (%6,34)] ders kitaplarında yer aldığı görülmektedir. Buradan hareketle görsel-uzamsal zekâyâ yer verilme oranının üst sınıflara doğru gittikçe azaldığı söylenebilir.

Tablo 6. Müzikal Zekânın Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyi

	Metinler			Etkinlikler			Metin + Etkinlik		
	T	MZ	%	T	MZ	%	T	MZ	%
Ekoyay Yayıncılık Türkçe 6	32	9	28,13	576	45	7,81	608	54	8,88
MEB Yayınları Türkçe 6	32	8	25,00	408	23	5,64	440	31	7,05
Özgün Yayıncılık Türkçe 7	32	10	31,25	547	24	4,39	579	34	5,87
MEB Yayınları Türkçe 7	32	8	25,00	441	30	6,80	473	38	8,03

T: Toplam, MZ: Müzikal Zekâ

Tablo 6'da müzikal zekânın 6. ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyine yönelik veriler yer almaktadır. Müzikal zekâyâ yönelik metinlerin en çok Ekoyay Türkçe 6 (%28,13) ders kitabında yer aldığı belirlenmiştir. Bununla birlikte ders kitapları etkinlikler açısından değerlendirildiğinde; müzikal zekâyâ hitap eden etkinlikler en çok %7,81 ile Ekoyay Yayıncılık Türkçe 6 kitabında, en az ise %4,39 ile Özgün Yayıncılık Türkçe 7 kitabında görülmektedir. Çalışmalar bir bütün olarak değerlendirildiğinde ise müzikal zekânın sırasıyla Ekoyay Yayıncılık Türkçe 6 [54 çalışma (%8,88)], MEB Yayınları Türkçe 7 [38 çalışma (%8,03)], MEB Yayınları Türkçe 6 [31 çalışma (%7,05)], Özgün

Yayıncılık Türkçe 7 [34 çalışma (%5,87)] kitaplarında yer aldığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda müzikal zekâya yer verilme oranının yayınevlerine göre ve sınıflara göre önemli bir farklılığa sahip olmadığı söylenebilir.

Tablo 7. Bedensel Zekânın Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyi

	Metinler			Etkinlikler			Metin + Etkinlik		
	T	BZ	%	T	BZ	%	T	BZ	%
Ekoyay Yayıncılık Türkçe 6	32	1	3,13	576	19	3,30	608	20	3,29
MEB Yayınları Türkçe 6	32	2	6,25	408	9	2,21	440	11	2,50
Özgün Yayıncılık Türkçe 7	32	3	9,38	547	5	0,91	579	8	1,38
MEB Yayınları Türkçe 7	32	2	6,25	441	4	0,91	473	6	1,27

T: Toplam, BZ: Bedensel Zekâ

Tablo 7'ye bakıldığında 6. ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında bedensel zekânın hangi düzeyde yer aldığına yönelik veriler görülmektedir. Bu bağlamda bedensel zekâya yönelik metinlere en çok %9,38 ile Özgün Yayıncılık Türkçe 7 ders kitabında yer verildiği tespit edilmiştir. Ders kitapları etkinlikler bakımından değerlendirildiğinde; bedensel zekâya hitap eden etkinliklerin en çok Ekoyay Yayıncılık Türkçe 6 kitabında (%3,30), en az ise Özgün Yayıncılık Türkçe 7 (%0,91) ve MEB Yayınları Türkçe 7 kitabında (%0,91) görüldüğü belirlenmiştir. Toplam çalışmalar değerlendirildiğinde ise bedensel zekânın sırasıyla Ekoyay Yayıncılık Türkçe 6 [20 çalışma (%3,29)], MEB Yayınları Türkçe 6 [11 çalışma (%2,50)], Özgün Yayıncılık Türkçe 7 [8 çalışma (%1,38)], MEB Yayınları Türkçe 7 [6 çalışma (%1,27)] ders kitaplarında yer aldığı görülmektedir. Buradan hareketle bedensel zekâya yer verilme oranının üst sınıflara doğru gittikçe azaldığı söylenebilir.

Tablo 8. Sosyal Zekânın Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyi

	Metinler			Etkinlikler			Metin + Etkinlik		
	T	SZ	%	T	SZ	%	T	SZ	%
Ekoyay Yayıncılık Türkçe 6	32	9	28,13	576	79	13,72	608	88	14,47
MEB Yayınları Türkçe 6	32	7	21,88	408	90	22,06	440	97	22,05
Özgün Yayıncılık Türkçe 7	32	6	18,75	547	81	14,81	579	87	15,03
MEB Yayınları Türkçe 7	32	7	21,88	441	72	16,33	473	79	16,70

T: Toplam, SZ: Sosyal Zekâ

Tablo 8'de sosyal zekânın 6. ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyine yönelik veriler yer almaktadır. Sosyal zekâya yönelik metinlerin en çok Ekoyay Yayıncılık Türkçe 6 (%28,13) ders kitabında yer aldığı belirlenmiştir. Bununla birlikte ders kitapları etkinlikler açısından değerlendirildiğinde; sosyal zekâya hitap eden etkinlikler en çok %22,06 ile MEB Yayınları Türkçe 6 kitabında, en az ise %13,72 ile Ekoyay Yayıncılık Türkçe 6 kitabında görülmektedir. Çalışmalar bir bütün olarak değerlendirildiğinde ise sosyal zekânın sırasıyla MEB Yayınları Türkçe 6 [97 çalışma (%22,05)], MEB Yayınları Türkçe 7 [79 çalışma (%16,70)], Özgün Yayıncılık Türkçe 7 [87 çalışma (%15,03)], Ekoyay Yayıncılık Türkçe 6 [88 çalışma (%14,47)] kitaplarında yer aldığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda sosyal zekâya yer verilme oranının sınıflara göre önemli bir farklılığa sahip olmamakla birlikte yayınevlerine göre bir farklılığın olduğu, bu farklılığın Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan kitaplar lehine olduğu söylenebilir.

Tablo 9. Özedönük Zekânın Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyi

	Metinler			Etkinlikler			Metin + Etkinlik		
	T	ÖZ	%	T	ÖZ	%	T	ÖZ	%
Ekoyay Yayıncılık Türkçe 6	32	3	9,38	576	124	21,53	608	127	20,89
MEB Yayınları Türkçe 6	32	5	15,63	408	99	24,26	440	104	23,64
Özgün Yayıncılık Türkçe 7	32	1	3,13	547	54	9,87	579	55	9,50
MEB Yayınları Türkçe 7	32	1	3,13	441	74	16,78	473	75	15,86

T: Toplam, ÖZ: Özedönük Zekâ

Tablo 9'a bakıldığında 6. ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında özedönük zekânın hangi düzeyde yer aldığına yönelik veriler görülmektedir. Bu bağlamda özedönük zekâya yönelik metinlere en çok %15,63 ile MEB Yayınları Türkçe 6 ders kitabında yer verildiği tespit edilmiştir. Ders kitapları etkinlikler bakımından değerlendirildiğinde; özedönük zekâya hitap eden etkinliklerin en çok MEB Yayınları Türkçe 6 kitabında (%24,26), en az ise Özgün Yayıncılık Türkçe 7 kitabında (%9,87) görüldüğü belirlenmiştir. Toplam çalışmalar değerlendirildiğinde ise özedönük zekânın sırasıyla MEB Yayınları Türkçe 6 [104 çalışma (%23,64)], Ekoyay Yayıncılık Türkçe 6 [127 çalışma (%20,89)], MEB Yayınları Türkçe 7 [75 çalışma (%15,86)], Özgün Yayıncılık Türkçe 7 [55 çalışma (%9,50)] ders kitaplarında yer

aldığı görülmektedir. Buradan hareketle özedönük zekâya yer verilme oranının üst sınıflara doğru azalmakla birlikte Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan ders kitaplarında daha çok yer aldığı söylenebilir.

Tablo 10. Doğacı Zekânın Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyi

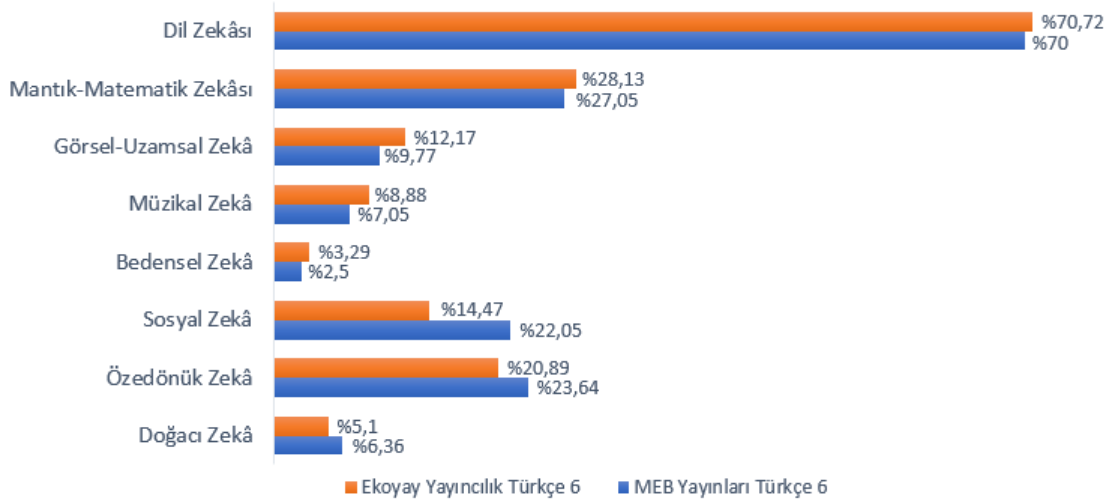
	Metinler			Etkinlikler			Metin + Etkinlik		
	T	DZ	%	T	DZ	%	T	DZ	%
Ekoyay Yayıncılık Türkçe 6	32	10	31,25	576	21	3,65	608	31	5,10
MEB Yayınları Türkçe 6	32	6	18,75	408	22	5,39	440	28	6,36
Özgün Yayıncılık Türkçe 7	32	9	28,13	547	19	3,47	579	28	4,84
MEB Yayınları Türkçe 7	32	6	18,75	441	17	3,85	473	23	4,86

T: Toplam, DZ: Doğacı Zekâ

Tablo 10'da doğacı zekânın 6. ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyine yönelik veriler yer almaktadır. Doğacı zekâya yönelik metinlerin en çok Ekoyay Türkçe 6 (%31,25) ders kitabında yer aldığı belirlenmiştir. Bununla birlikte ders kitapları etkinlikler açısından değerlendirildiğinde; doğacı zekâya hitap eden etkinlikler en çok %5,39 ile MEB Yayınları Türkçe 6 kitabında, en az ise %3,47 ile Özgün Yayıncılık Türkçe 7 kitabında görülmektedir. Çalışmalar bir bütün olarak değerlendirildiğinde ise doğacı zekânın sırasıyla MEB Yayınları Türkçe 6 [28 çalışma (%6,36)], Ekoyay Yayıncılık Türkçe 6 [31 çalışma (%5,10)], MEB Yayınları Türkçe 7 [23 çalışma (%4,86)], Özgün Yayıncılık Türkçe 7 [28 çalışma (%4,84)] kitaplarında yer aldığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda doğacı zekâya yer verilme oranının sınıflara göre ve yayınevlerine göre anlamlı bir farklılığa sahip olmadığı söylenebilir.

3.2. Altıncı ve Yedinci Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Zekâ Alanlarının Karşılaştırılmasına Yönelik Bulgular

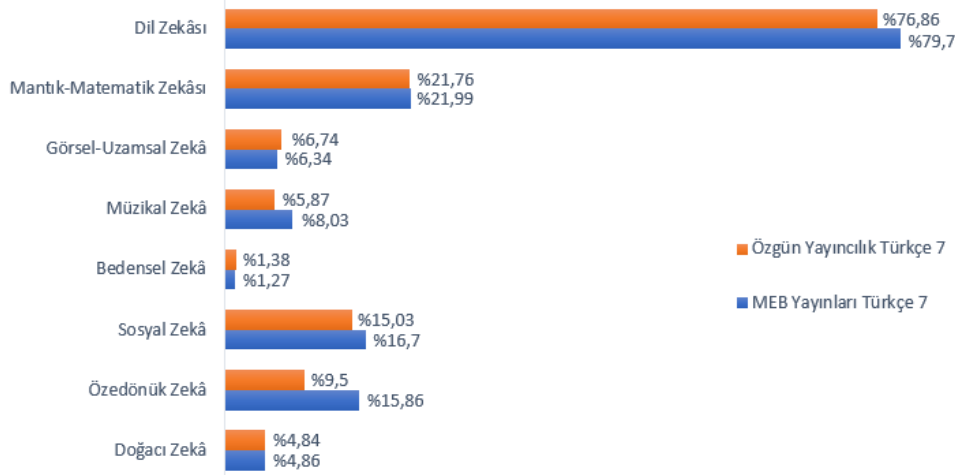
Çalışmanın bu bölümünde araştırma kapsamında incelenen 6. ve 7. sınıf Türkçe ders kitapları zekâ alanlarına hitap etme düzeyleri açısından karşılaştırılmıştır.

Şekil 1. Zekâ Alanlarının 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Sayısal Dağılımı (%)

Şekil 1'de zekâ alanlarının 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyleri yer almaktadır. İki kitapta da zekâ alanlarının -en çoktan en aza doğru- dil zekâsı, mantık-matematik zekâsı, özedönük zekâ, sosyal zekâ, görsel-uzamsal zekâ, müzikal zekâ, doğacı zekâ ve bedensel zekâ olarak sıralandığı görülmektedir. Bununla birlikte, incelenen Türkçe ders kitaplarındaki zekâ alanlarına yüzdeler açısından bakıldığında; dil zekâsı, mantık-matematik zekâsı, bedensel zekâ ve doğacı zekâ alanlarına yer verilmesi düzeyi açısından iki yayınevi arasında anlamlı bir farkın olmadığı anlaşılmaktadır.

Görsel-uzamsal zekâ, müzikal zekâ, sosyal zekâ ve özedönük zekâ alanlarına ait yüzdeler bakıldığında ise yayınevleri arasında anlamlı bir farkın olduğu; bu farkın görsel-uzamsal zekâ ve müzikal zekâ alanları için Ekoyay Yayıncılık Türkçe 6 ders kitabı lehine olduğu; sosyal zekâ ve özedönük zekâ alanları açısından ise MEB Yayınları Türkçe 6 ders kitabı lehine olduğu görülmektedir.

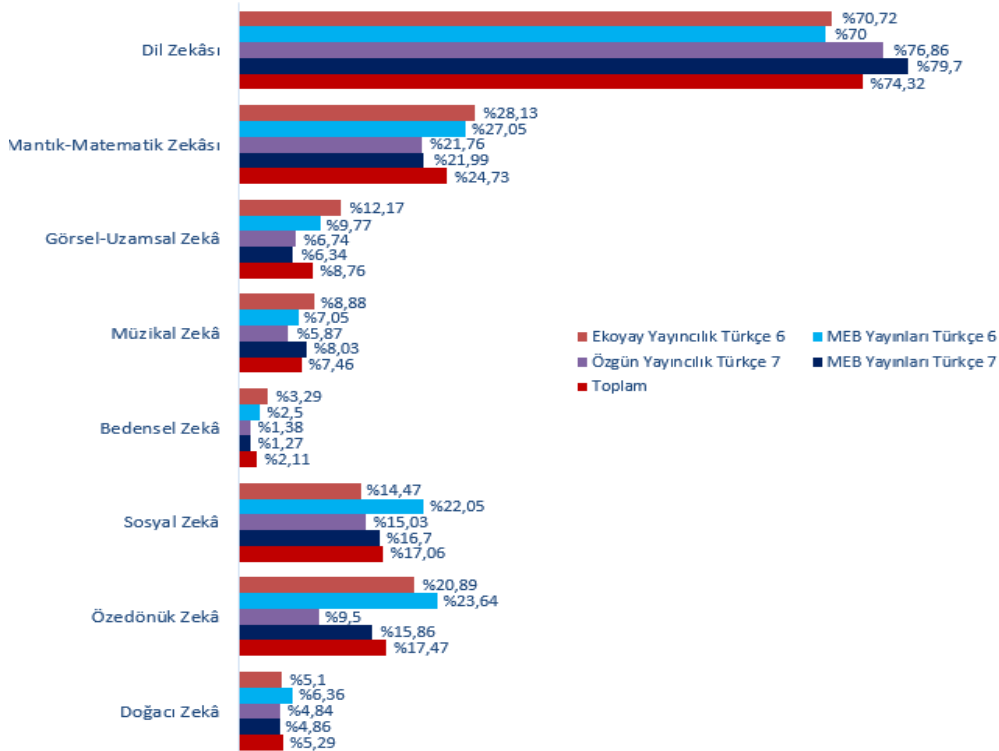

Şekil 2. Zekâ Alanlarının 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Sayısal Dağılımı (%)

Şekil 2’de zekâ alanlarının 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyleri yer almaktadır. İki kitapta da zekâ alanlarının -en çoktan en aza doğru- benzer bir şekilde sıralandığı görülmektedir. Bu bağlamda Özgün Yayıncılık Türkçe 7 ders kitabında sıralamanın dil zekâsı, mantık-matematik zekâsı, sosyal zekâ, özedönük zekâ, görsel-uzamsal zekâ, müzikal zekâ, doğacı zekâ ve bedensel zekâ şeklinde olduğu; MEB Yayınları Türkçe 7 ders kitabında ise dil zekâsı, mantık-matematik zekâsı, sosyal zekâ, özedönük zekâ, müzikal zekâ, görsel-uzamsal zekâ, doğacı zekâ ve bedensel zekâ şeklinde olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla iki yayınevi arasındaki farklılık, müzikal zekâ ve görsel-uzamsal zekânın yer değiştirmesi sonucunda oluşmuştur.

Bununla birlikte, incelenen Türkçe ders kitaplarındaki zekâ alanlarına yüzdeler açısından bakıldığında; mantık-matematik zekâsı, görsel-uzamsal zekâ, bedensel zekâ ve doğacı zekâ alanlarına yer verilmesi düzeyi açısından iki yayınevi arasında anlamlı bir farkın olmadığı anlaşılmaktadır.

Dil zekâsı, müzikal zekâ, sosyal zekâ ve özedönük zekâ alanlarına ait yüzdelere bakıldığında ise yayınevleri arasında anlamlı bir farkın olduğu; bu farkın dört zekâ alanı için de MEB Yayınları Türkçe 7 ders kitabı lehine olduğu görülmektedir.

Şekil 3. Zekâ Alanlarının 6. ve 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Sayısal Dağılımı (%)

Şekil 3'e bakıldığında zekâ alanlarının 6. ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki dağılımları görülmektedir. İncelenen dört kitapta da en çok yer verilen ilk iki zekâ alanının dil zekâsı ve mantık-matematik zekâsı olduğu; en az yer verilen iki zekâ alanının ise bedensel zekâ ve doğacı zekâ olduğu anlaşılmaktadır.

Zekâ alanları ayrı ayrı değerlendirildiğinde dil zekâsına %79,7 oranla en çok MEB Yayınları Türkçe 7 ders kitabında, mantık-matematik zekâsına %28,13 oranla en çok Ekoyay Yayıncılık Türkçe 6 ders kitabında, görsel-uzamsal zekâyâ %12,17 oranla en çok Ekoyay Yayıncılık Türkçe 6 ders kitabında, müzikal zekâyâ %8,88 oranla en çok Ekoyay Yayıncılık Türkçe 6 ders kitabında, bedensel zekâyâ %3,29 oranla en çok Ekoyay Yayıncılık Türkçe 6 ders kitabında, sosyal zekâyâ %22,05 oranla en çok MEB Yayınları Türkçe 6 ders kitabında, özedönük zekâyâ %23,64 oranla en çok MEB Yayınları Türkçe 6 ders kitabında, doğacı zekâyâ %6,36 oranla en çok MEB Yayınları Türkçe 6 ders kitabında yer verilmiştir.

Bununla birlikte dil zekâsını destekleyen metin ve etkinliklere 7. sınıflara yönelik hazırlanan Türkçe ders kitaplarında; mantık-matematik zekâsı, görsel-uzamsal zekâ, bedensel zekâ ve özedönük zekâ alanlarını destekleyen metin ve etkinliklere ise 6. sınıflara yönelik hazırlanan Türkçe ders kitaplarında daha çok yer verildiği görülmektedir. Ayrıca sosyal zekâ, özedönük zekâ ve doğacı zekânın gelişimini destekleyen metin ve etkinliklere Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan 6. ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında özel sektör tarafından yayımlanan 6. ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarına göre daha çok yer verildiği anlaşılmaktadır.

4. TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Yapılan araştırmada incelenen dört ders kitabı bir bütün olarak değerlendirildiğinde, dil zekâsının %74,32 oranla Türkçe ders kitaplarında en çok yer verilen zekâ alanı olduğu görülmektedir. Dil zekâsını sırasıyla mantık-matematik zekâsı (%24,73), özedönük zekâ (%17,47), sosyal zekâ (%17,06), görsel-uzamsal zekâ (%8,76), müzikal zekâ (%7,46), doğacı zekâ (%5,29) ve bedensel zekâ (%2,11) izlemektedir.

Araştırma sonuçlarının, benzer araştırmaların sonuçlarıyla karşılaştırıldığında büyük oranda benzerlik taşıdığı görülmektedir. Dağlı (2006), Kırıcı (2011), Demir (2016), Epçaçan ve Kırbas (2018) ve Sarıkaya (2021) tarafından yapılan çalışmalarda Türkçe ders kitaplarında en çok yer verilen zekâ alanının bu araştırmanın sonuçlarıyla doğru orantılı olarak dil zekâsı olduğu belirlenmiştir.

Epçaçan ve Kırbas (2018), "*Türkçe Ders Kitabı Etkinliklerinin Çoklu Zekâ Yaklaşımı Temelli Öğretim Açısından Değerlendirilmesi*" adlı çalışmalarında sekizinci sınıfa yönelik hazırlanan Türkçe ders kitabındaki etkinlikleri inceleyerek etkinliklerin dil zekâsı, mantık-matematik zekâsı, özedönük zekâ, görsel-uzamsal zekâ ve sosyal zekâ alanlarına yönelik olduğunu; müzikal zekâ, bedensel zekâ ve doğacı zekâ alanlarının ise hiçbir etkinlikle desteklenmediğini tespit etmişlerdir. İki çalışmada desteklenen zekâ alanları bakımından benzer sonuçlara ulaşılsa da müzikal, bedensel ve doğacı zekâ alanları bu çalışmada hiç yer verilmeyen zekâ alanları değil, az etkinlikte yer almış olmaları nedeniyle ihmâl edilen zekâ alanları olarak karşımıza çıkmaktadır.

Araştırmada, 6. ve 7. sınıflara yönelik hazırlanan Türkçe ders kitaplarında yer alan metin ve etkinliklerin en az bedensel zekâ alanına hitap ettiği, dolayısıyla ders kitaplarında en çok ihmâl edilen zekâ alanının bedensel zekâ olduğu tespit edilmiştir. Mete ve Yarlı (2020) tarafından yapılan "*MEB 2018 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'ndaki Etkinliklerin Kinestetik Öğrenme Stiline Uygunluğunun İncelenmesi*" adlı çalışmada 306 etkinlik yönergesinin görsel öğrenme, 70 etkinlik yönergesinin işitsel öğrenme, 12 etkinlik yönergesinin hem görsel hem işitsel ve sadece 4 etkinlik yönergesinin kinestetik öğrenme stiline sahip öğrencilere hitap ettiği belirlenmiştir. Bu bağlamda sonuçların örtüştüğü görülmektedir.

Yapılan araştırmada incelenen kitaplar metinler açısından değerlendirildiğinde ise Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin en çok dil zekâsı, müzikal zekâ, sosyal zekâ ve doğacı zekâ alanlarına yönelik olduğu belirlenmiştir. İnan (2015) tarafından yapılan çalışmada da Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde sekiz zekâ alanının hepsine seslenilmediği; metinlerde ağırlıklı olarak dil zekâsı, görsel-uzamsal zekâ, özedönük zekâ ve sosyal zekâ alanlarına yer verildiği saptanmıştır. Bu bağlamda iki çalışma, dil zekâsı ve sosyal zekânın metinlerde daha çok yer alması bakımından birbirine benzese de diğer zekâ alanları bakımından birbirinden ayrılmaktadır.

Bununla birlikte dil zekâsını destekleyen metin ve etkinliklere 7. sınıflara yönelik hazırlanan Türkçe ders kitaplarında; mantık-matematik zekâsı, görsel-uzamsal zekâ, bedensel zekâ ve özedönük zekâ alanlarını destekleyen metin ve etkinliklere ise 6. sınıflara yönelik hazırlanan Türkçe ders kitaplarında daha çok yer verildiği görülmektedir. Ayrıca sosyal zekâ, özedönük zekâ ve doğacı zekânın gelişimini destekleyen metin ve etkinliklere Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan 6. ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında özel sektör tarafından yayımlanan 6. ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarına göre daha çok yer verildiği anlaşılmaktadır.

Araştırmanın sonuçlarından hareketle getirilen öneriler şöyledir:

- Öğretim programlarının hazırlanmasında Çoklu Zekâ Kuramı ile ilgili daha ayrıntılı bilgilerin sunulmasına önem verilmelidir.
- Ders kitabı inceleme ve değerlendirme komisyonlarında Çoklu Zekâ Kuramı daha çok önemsenmelidir. Bunun için, Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu tarafından çeşitli ders kitaplarının incelenmesi ve değerlendirilmesi ile görevlendirilen komisyonların dikkate aldıkları ölçütlere “Çoklu Zekâ Kuramı’na Uygunluk” adı altında bir ölçüt eklenebilir.
- Her alandan farklı meslek gruplarına yönelik nitelikli bireylerin yetiştirilebilmesi için eğitim-öğretimde en temel araçlardan biri olan ders kitaplarında zekâ alanlarının, tüm sınıf düzeylerinde daha dengeli olarak yer almasına önem verilmelidir.
- Öğretmenler, ders kitaplarındaki etkinliklerden dil zekâsı ve mantık-matematik zekâsı dışındaki zekâ alanlarına yönelik olan etkinlikleri LGS’ye yönelik olmadığı ya da çok vakit kaybettireceği gerekçesiyle ihmal etmemelidir.
- Öğretmenler, dersi klasik yöntemler dışında özellikle teknolojiye de yararlanarak farklı zekâ alanlarına hitap edecek şekilde işlemelidir.
- Türkçe ders kitapları değişikçe Türkçe ders kitaplarında Çoklu Zekâ Kuramı’nın yer alma düzeyleri tekrar tekrar incelenmeli ve bununla ilgili eğilim araştırmaları hazırlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- AKGÜL, A., DEMİRER, N., GÜRCAN, E., KARADAŞ, D., KARAHAN, İ. & UYSAL, A. (2019). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 7. Sınıf Ders Kitabı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- ARMSTRONG, T. (2009). *Multiple Intelligences In The Classroom*. 3rd Edition, Alexandria-Virginia: ASCD.
- BAŞBAYRAK, M. (2021). *2019-2020 öğretim yılında okutulan 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metin ve etkinliklerin çoklu zekâ kuramı ve öğretmen görüşleri çerçevesinde değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- BÜMEN, N. (2002). *Okulda Çoklu Zekâ Kuramı*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- BÜMEN, N. (2005). *Okulda Çoklu Zekâ Kuramı*. 3. Baskı, Ankara: PegemA Yayıncılık.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş., KILIÇ ÇAKMAK, E., AKGÜN, Ö. E., KARADENİZ, Ş. & DEMİREL, F. (2020). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (29. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- CEYLAN, S., DURU, K., ERKEK, G. & PASTUTMAZ, M. (2019). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 6 Ders Kitabı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- CHECKLEY, K. (1997). The first seven... and the eighth: A conversation with Howard Gardner. *Educational Leadership*, 55(1), 8-13.
- ÇUHADAR, C. H. (2017). Müziksel zekâ. *ÇÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26(3), 1-12.
- DAĞLI, A. (2006). *1990-2000 yılları arası ilköğretim II. kademe Türkçe ders kitaplarındaki halk şiiri metinlerinin “çoklu zekâ teorisi” açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- DEMİR, B. (2016). *Türkçe dersi çalışma kitaplarındaki etkinliklerin çoklu zekâ kuramı bakımından incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ahî Evran Üniversitesi, Kırşehir.

- DEMİREL, Ö., BAŞBAY, A. & ERDEM, E. (2006). *Eğitimde Çoklu Zekâ- Kuram ve Uygulama*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- DEMİREL, T. (2019). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 6. Sınıf Ders Kitabı*. Ankara: Ekoyay Yayıncılık.
- EPÇAÇAN, C. ve KIRBAŞ, A. (2018). Türkçe ders kitabı etkinliklerinin çoklu zekâ yaklaşımı temelli öğretim açısından değerlendirilmesi. *Ekev Akademi Dergisi*, Yıl: 22, Sayı: 76, 57-78.
- ERKAL, H. & ERKAL, M. (2019). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe Ders Kitabı 7. Sınıf*. Ankara: Özgün Yayınları.
- ESKİCİ, M. (2017). Okul yöneticilerinin yapılandırmacı yaklaşım temel alınarak geliştirilen öğretim programlarının uygulanmasına yönelik görüşleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 16-32.
- GARDNER, H. (1983). *Multiple Intelligences: The Theory in Practice*. New York: Basic Books.
- GARDNER, H. (1999). *Intelligence Reframed: Multiple Intelligences For The 21st Century*. New York: Basic Books.
- GÜNEŞ, F. (2010). Eğitimde yapılandırmacı yaklaşımla gelen yenilikler. *Eğitime Bakış: Eğitim-Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi*, 6(16), 3-9.
- GÜREL, E. ve TAT, M. (2010). Çoklu zekâ kuramı: Tekli zekâ anlayışından çoklu zekâ yaklaşımına. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(11), 336-356.
- İNAN, G. (2015). *İlkokullarda Türkçe dersinde kullanılan metinlerin çoklu zekâ kuramı açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- KARASAR, N. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- KIRBAŞOĞLU KILIÇ, L., BAKI, Y. ve BAYRAM, B. (2014). Ortaokul 8. sınıf Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitabındaki etkinliklerin çoklu zekâ kuramı ile örtüşme düzeyi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2(2), 72-89.
- KIRCI, I. (2011). *İlköğretim ikinci kademe Türkçe dersi ders kitapları, öğrenci çalışma kitapları ve öğretmen kılavuz kitaplarının çoklu zekâ kuramına uygunluk durumları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- KIRKKILIÇ, A. ve MADEN, S. (2009). Hızlı okuma için bir model önerisi: Hızlı okuma ve anlamı yapılandırma (Prof. Dr. Firdevs Güneş). *Turkish Studies*, 4(3), 1423-1436.
- LAZEAR, D. (2000). *The Intelligent Curriculum: Using MI To Develop Your Student's Full Potential*. New York: Zephyr Press.
- MEB (2009). *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (1-5. Sınıflar)*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB (2019). *Tebliğler Dergisi*, Cilt: 82, Sayı: 2736, 1-64.
- MEB (2019). *Tebliğler Dergisi*, Cilt: 82, Sayı: 2740, 247-264.
- MERTOĞLU, H., GÜRDAL, A. ve MACAROĞLU AKGÜL, E. (2019). Teori ve uygulamada yapılandırmacı yaklaşım. *Eurasian Academy of Sciences Social Sciences Journal*, 27, 138-158.
- METE, F. ve YARLI, M. (2020). MEB 2018 5. sınıf Türkçe ders kitabı'ndaki etkinliklerin kinestetik öğrenme stiline uygunluğunun incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 33, 191-208.
- SABAN, A. (2010). *Çoklu Zekâ Kuramı ve Türk Eğitim Sistemine Yansıması*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- SARIKAYA, B. (2021). 8. sınıf Türkçe ders kitabı etkinliklerinin çoklu zekâ kuramı bağlamında değerlendirilmesi. *Journal of Bitlis Eren University Humanities and Social Sciences*, 1(1), 39-63.
- SELÇUK, Z., KAYILI, H. & OKUT, L. (2002). *Çoklu Zekâ Uygulamaları*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

- YAVUZ, K. E. (2001). *Eğitim-Öğretimde Çoklu Zekâ Teorisi ve Uygulamaları*. Ankara: Özel Ceceli Okulları Yayınları.
- YILDIRIM, A. & ŞİMŞEK, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (11. Baskı). Ankara: Seękin Yayıncılık.